

การศึกษาองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่¹

A STUDY FACTOR ANALYSIS OF THE CONSCIOUSNESS OF A NEW GENERATION OF TEACHERS

ภควัต ศรียารัตน์², พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์³, ชฎาภา ประเสริฐทรง⁴

PAKAWAT SRIYARAT, PATCHARAPORN SRISAWAT, CHADAPA PRASERTSONG

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ 2) ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ 3) ศึกษาระดับจิตสำนึกของความเป็นครูรุ่นใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้ประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทยที่ทำการปฏิบัติหน้าที่ครูซึ่งมีประสบการณ์ 5-10 ปี รวมทั้งสิ้นจำนวน 600 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) เพื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 6 ภาค โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างของจิตสำนึกความเป็นครู 2) แบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.63 ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบแบบमुखสำคัญ (Principal Component Analysis) โดยการใช้การหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ มีค่าพิสัยของไอเกนอยู่ระหว่าง 4.07-39.62 และมีค่าความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 49.83 มีจำนวน 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การสะท้อนคิด (Conception of Reflection) พฤติกรรม (Behavior) และคุณธรรม (Morality) 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดจิตสำนึกความเป็นครูมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสัมบูรณ์ มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 24.28, df= 17, p=.11, ค่า GFI=0.98, ค่า AGFI=0.95, ค่า RMSEA=0.03, ค่า SRMR=0.02 ส่วนในดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบพบว่า ค่า CFI=1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่า ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีอื่นๆ ยังชี้ให้เห็นว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อพิจารณาน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครู พบว่า องค์ประกอบด้านพฤติกรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ 0.96 รองลงมาคือ

¹ บทความเป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์การศึกษาด้านหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีการศึกษา 2559

² นิสิตปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: pk-yu-e@hotmail.com

^{3,4} อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: s_patcharaporn@hotmail.com

องค์ประกอบความคิดและความรู้สึก มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.95 และองค์ประกอบคุณธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ 0.94 ตามลำดับ 3) การศึกษาระดับของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ผลการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบ, จิตสำนึก, ความเป็นครูรุ่นใหม่

ABSTRACT

The research objectives were to 1) perform a factor analysis of the consciousness of a new generation of teachers.; 2) examine the coherence of the measurement model to study the consciousness of a new generation of teachers.; and 3) study the consciousness of a new generation of teachers. The sampling group was selected by multistage random sampling. The population of six hundred teachers with five to ten years of teaching experience in six regions around Thailand. The two research tools included a semi-structured interviews for measuring the consciousness of the teacher in terms of teaching assessments, with the discrimination ranging from between 0.30 to 0.63 and with a reliability coefficient (alpha) of 0.94. The statistics were applied and analyzed by the exploratory factor analysis using principal component analysis with orthogonal rotation by the Varian method and by confirmatory factor analysis of maximum likelihood (ML). The studies of the consciousness of a new generation of teachers were statistically analysed using mean and standard deviation.

The research results were as follows 1) The factor analysis of the consciousness of a new generation of teachers. The Eigen values were in the range between 4.07 to 39.62 and the sum of squared score loading cumulative was 49.63. They were the three key components of the consciousness of a new generation of teachers such as conception of reflection, behavior, and morality. 2) The confirmatory factor analysis of the consciousness of a new generation of teachers model was in accordance with empirical data $\chi^2=24.28$ df=17 p=.11, GFI=0.98, AGFI=0.95, CFI=1.00, RMSEA=0.03 and SRMR=0.02. The standard factor loading of these three components were high (.01) and were constructed with a reliability in the range of between 0.65 to 0.94. The standard factor loading of each component shown in the rankings were behavior (0.96), conception of reflection (0.95), and morality (0.94). 3) The study of the consciousness of a new generation of teachers was at the high level.

KEYWORD: FACTOR ANALYSIS, CONSCIOUSNESS, NEW GENERATION TEACHERS

บทนำ

ครู คือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการสอน ให้ความรู้ ไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยตรงหรือทางอ้อม ครูที่ทำหน้าที่ในการสอนที่โรงเรียนต้องเป็นครูวิชาการมีความรู้และมีทักษะการ

เป็นครูมืออาชีพตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ผู้ที่จะเป็นครูที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติของ “ความเป็นครู” ที่จะสอนนักเรียนได้ เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้นแบบที่ให้นักเรียนทำตามในทางที่ถูกต้อง มีผู้ได้ให้ความหมายของครูว่า เป็นบุคคลผู้ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดความรู้และ

วัฒนธรรมของสังคมให้กับศิษย์ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในด้านต่างๆ ซึ่งแนะแนวทางในการดำรงชีวิตแก่ศิษย์ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรมตามที่พึงปรารถนาของสังคม (รัฐมีสิทธิหน้าที่ 2551, น. 49) และครูจะต้องรู้ว่าตนมีหน้าที่ทำอะไร ต้องมีความรู้และทักษะกระบวนการในการประกอบอาชีพเช่นไร นอกจากนี้ยังต้องมีใจรักในวิชาชีพ รู้จักประเมินตนเอง เข้าใจในความมุ่งหมายของการเป็นครูอย่างแท้จริงว่าครูเป็นอย่างไร ครูมีหน้าที่ภาระรับผิดชอบอะไร (สุวสา ยอดกมล 2552, น. 7) เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลทั่วไปให้เหมาะสมกับอาชีพที่สังคมยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง

ความเป็นครู จึงเป็นสิ่งที่บุคคลที่ทำหน้าที่ผู้อบรมสั่งสอนศิษย์หรือสิ่งที่ครูพึงจะมีคำว่า ครู มาจากคำว่า ครู แปลว่า หนัก (พจนานุกรม : ออนไลน์) ครูจึงเป็นผู้หนัก โดยเฉพาะหนักในเรื่องบทบาทหน้าที่ที่จะสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนที่ดี เป็นบุคคลที่มีความรู้ เป็นบุคคลที่สังคมมีความต้องการ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการทำหน้าที่สร้างคนให้เป็นคนดี มีความรู้ และเจริญเติบโตทั้งทางความคิดและสติปัญญาให้สมกับการเป็นทรัพยากรของสังคม

คำว่า “ครู” หรือ “อาจารย์” แม้โดยรูปแบบจะมีการแบ่งเป็นกลุ่มระดับ ตามลักษณะงาน และระดับการศึกษาที่ตนมีบทบาทหน้าที่ก็ตาม เช่น ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ครูชำนาญการ เป็นต้น แต่โดยเนื้อแท้แล้วครูต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติหรือองค์ประกอบ 3 ประการคือ 1) มีความรู้ดี 2) มีความประพฤติดี และ 3) มีคุณธรรม (นฤมล บุณนิม 2545, น.1) ฉะนั้นหากครูขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งแล้ว เช่น ครูไม่ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน มีพฤติกรรมก้าวร้าว วางตัวไม่เหมาะสม ทุจริต ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นขาดจิตสำนึกของความเป็นครู เพราะจิตสำนึกจะทำหน้าที่ในการสำรวจทางเลือกที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา ประมวลผลข้อมูล ตัดสินใจ ควบคุมการกระทำ ตรวจสอบข้อผิดพลาด วางแผน เรียนรู้ ปรับตัว และสำเนาประสบการณ์ที่เหมาะสมไว้ในความทรงจำ (ชฎาภา ประเสริฐทรง 2554, น. 2) ที่กล่าวว่าจิตสำนึกเป็นโครงสร้างทางความคิดที่ลึกซึ้งเป็นภาวะตื่นตัว (Wakefulness) เป็นสิ่งที่ควบคุมระบบการทำงานของร่างกาย (Executive Control

System) เช่น การตัดสินใจ การแสดงออกของพฤติกรรม เป็นต้น และทำหน้าที่กำกับเนื้อหาของความคิด (Regulation of Sequences of Thought) นอกจากนี้ จิตสำนึกจะทำงานอย่างมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ระบบการทำงานที่ดี และมีแนวโน้มที่จะแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เพราะการมีจิตสำนึกเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น (ชฎาภา ประเสริฐทรง 2554, น. 2) จึงสรุปได้ว่า การมีจิตสำนึกความเป็นครู จะทำให้บุคคลสามารถควบคุมและกำกับความคิดของบุคคลที่ประกอบอาชีพครู ทำให้บุคคลมีการตัดสินใจ แสดงออกของพฤติกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ และมีคุณธรรมที่เหมาะสมกับอาชีพครูของตน

ความสำคัญของการมีจิตสำนึกนั้น เป็นสิ่งที่ใช้ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากประเมินค่าถึงสิ่งใดแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อสิ่งนั้น แสดงว่าจิตสำนึกถึงสิ่งนั้นๆ ของบุคคลได้เกิดขึ้นแล้ว จิตสำนึกของบุคคลเป็นภาวะของจิตใจก่อนการแสดงออกเชิงพฤติกรรมทางกายภาพของบุคคล (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2541, น. 20) การให้ความสำคัญต่อการมีจิตสำนึกส่งผลต่อการกระทำของบุคคลในการกระทำสิ่งใด เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ โดยจิตสำนึกเป็นสิ่งที่ทำให้รู้ถึงความต้องการของตนเอง สามารถเลือกจุดมุ่งหมายเฉพาะที่จะตอบสนองความต้องการของตนได้โดยวางแผนการปฏิบัติ จัดลำดับความสำคัญ วางแผนการเพื่อเริ่มลงมือปฏิบัติในเวลาที่เหมาะสม สามารถควบคุมการกระทำในขณะที่กำลังดำเนินไป และส่งผลสะท้อนให้การปฏิบัตินั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้ (Mittra. 1998, p. 39) หากเกิดปัญหาของการขาดจิตสำนึกในแต่ละบุคคลแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของตนและสังคมรอบข้างได้ ซึ่งการขาดจิตสำนึกนั้นจะเกิดจากปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) ความไม่รู้ ที่ทำให้ขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้ให้เกิดปัญญาใหม่ หลงยึดติดอยู่กับตนเอง 2) ความไม่รัก มีความเห็นห่างของครอบครัว มิตรสหาย เพื่อนร่วมงาน ที่ต่างคนต่างอยู่จึงไม่สามารถเติมเต็มความรู้สึกทางจิตใจต่อกันได้ และ 3) ความไม่อดทน ไม่ชอบงานหนัก ไม่อดทนต่อการกระทำของผู้อื่นมองแต่ตนเองเป็นที่ตั้ง ไม่ยอมรับความแตกต่าง เหล่านี้หากเกิดขึ้นก็จะทำให้สภาพ

จิตใจของบุคคล และสังคมรอบข้าง เกิดความเสื่อมโทรมทางจิตใจมากขึ้นเรื่อยไป

การมีจิตสำนึกความเป็นครูจึงเป็นสิ่งที่ครูทุกคนควรพึงมีติดตัวอยู่ตลอดเวลา การตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของครูในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความศรัทธา ความจริงใจ ความรับผิดชอบ และทำอย่างเต็มความสามารถ ผู้เป็นครูจึงต้องควบคุมและเข้มงวดกับตนเองอย่างหนักในด้านความรู้ วิธีการสอน ความประพฤติ และคุณธรรม (นิเชต สุนทรพิทักษ์ 2550 น. 4-5) เพื่อเป็นเครื่องกำหนดสติในการกระทำใด ๆ ของตนให้สามารถระงับพฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึก ทำให้ตนเหมาะสมกับสภาพของความเป็นครูได้ เพราะหน้าที่ครูคือผู้สั่งสอนให้ศิษย์เป็นคนดีมีความรู้ ดังนั้นเมื่อเข้าสู่วิชาชีพครูแล้วต้องตระหนักถึงจิตสำนึกของความเป็นครูให้ชัดเจน โดยการสร้างรูปแบบและตัวอย่างที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การพูด กิริยามารยาท ตลอดจนการพิจารณาความ ถูก ผิด ดี ชั่ว หากมองในแง่ของการปฏิบัติงาน ครูต้องอุทิศเวลาในการทำหน้าที่ของตน ไม่ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงาน จากที่กล่าวมาก็เป็นหลักปฏิบัติหนึ่งซึ่งตรงกับระเบียบในการกำหนดจรรยาบรรณในวิชาชีพครูของคุรุสภาอีกด้วย เรื่องดังกล่าวจะอยู่ท่ามกลางการสังเกตเฝ้ามองของศิษย์และสังคมภายนอก การประพฤติปฏิบัติหน้าที่ครูโดยขาดจิตสำนึกความครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้ทำหน้าที่ครูคงคุณค่า มีศักดิ์ศรีในวิชาชีพและบ่งบอกถึงความเฉพาะในวิชาชีพที่ชัดเจน

การศึกษาเรื่ององค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าจิตสำนึกของความเป็นครูนั้นมีองค์ประกอบในด้านใดบ้าง ในการนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารที่มีนักวิชาการที่ทำการการศึกษาในเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับจิตสำนึกความเป็นครูด้วยการศึกษาจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของครู อาทิเช่น เดวิท (Davis. 2005, p. 86-87) ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของจิตสำนึกสำหรับครู โดยกำหนดว่าจิตสำนึกของครู มี 4 ลักษณะที่สำคัญ อันได้แก่ 1) ครูต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการสอนนักเรียนและปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการดำเนินชีวิต 2) ครูต้องมีการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการอบรมสั่งสอนและพัฒนา

นักเรียน 3) ครูมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และควบคุมอารมณ์ของตนได้เป็นอย่างดี 4) ครูมีสัมพันธภาพที่ดี ต่อการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างมีสุข ส่วน ซาเฮฟ (Saheb. 2014, p. 4) กล่าวว่า ลักษณะของจิตสำนึกครู มีอาทิเช่น 1) ครูมีการสอนนักเรียนแบบบูรณาการความรู้ แนวคิดและทฤษฎีเข้าด้วยกัน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ที่หลากหลาย 2) ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคน 3) ครูมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษาอยู่เสมอ 4) ครูมีความตระหนักและเข้าใจสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเป็นอย่างดี เป็นต้น จากแนวคิดของ อีร์ซัคดี อัครบวร (2554, น. 119) ได้กำหนดองค์ประกอบไว้ว่าจิตสำนึกสำหรับครูประกอบด้วย 1) รู้จักเหตุ คือ ครูควรรู้หลักความจริงของธรรมชาติของมนุษย์ รู้จักการอยู่ร่วมกัน รู้หน้าที่ รู้จักเหตุที่ตนทำหรือเหตุที่ตนไม่ทำสิ่งใดนั้นจะทำให้มีผลกระทบอย่างไรเกิดขึ้น 2) รู้ความมุ่งหมาย คือ ครูควรรู้ความมุ่งหมายการกระทำต่างๆ ของตน ว่าผลที่เกิดจากการกระทำของตนนั้นมีวาระสุดท้ายอย่างไร ตลอดจนรู้จักประโยชน์ที่เป็นจุดหมายหรือสาระของการกระทำต่างๆ 3) รู้จักตน คือ ครูควรรู้ฐานะ บทบาท ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสม และให้เกิดผลดี เช่น รู้ว่าตนเองมีความสามารถด้านใด ควรรับผิดชอบงานประเภทใด เป็นต้น

การศึกษการให้ความหมายในองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อค้นหาลักษณะองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครู โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์การทำงานในอาชีพครูจำนวน 10 คน จากโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานในสังกัดต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการแยกแยะและอธิบายองค์ประกอบสำคัญของจิตสำนึกความเป็นครูในแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดองค์ประกอบของความเป็นครูซึ่งแบ่งได้ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการสะท้อนคิด ประกอบด้วย 1) ความมุ่งมั่นในหน้าที่ 2) ความภาคภูมิใจในตนเอง 3) ความพร้อมในการสอน และ 4) ความสามารถในการ

การวิเคราะห์และตัดสินใจ ส่วนองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการสอน และ 2) การเป็นตัวอย่างที่ดี ส่วนองค์ประกอบด้านคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น 2) เมตตากรุณา และ 3) หิริโอตตปปะ เพื่อทำการศึกษายืนยันองค์ประกอบและกำหนดนิยามของจิตสำนึกความเป็นครูต่อไป

ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลจากการศึกษานำร่องมาใช้ในการศึกษา การวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ ว่ามีองค์ประกอบเชิงโครงสร้างและเชิงชีวิตอย่างไร โดยมีการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ว่ามีความกลมกลืนสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีจิตสำนึกความเป็นครู เป็นการป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อการศึกษไทย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูและสร้างแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ขึ้น เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับนักวิชาการที่สนใจพัฒนาต่อยอดจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นการพัฒนจิตสำนึกความเป็นครูไทยต่อไปอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการแก้ไขปัญหาการศึกษาของประเทศไทยในมิติของครู เพราะการพัฒนาหรือเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องต่างๆ เป็นการแก้ไขที่ดีที่สุดเนื่องจากการแก้ไขที่ต้นเหตุนั้นเอง (ชฎาภา ประเสริฐทรง 2554, น. 5)

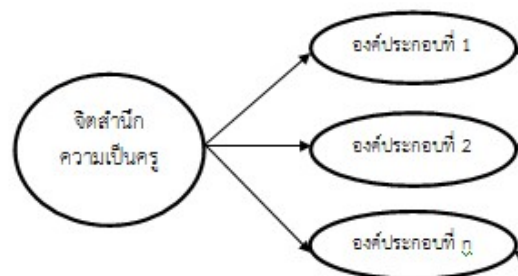
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่
2. เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่
3. ศึกษาระดับจิตสำนึกของความเป็นครูรุ่นใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ของผู้วิจัยในครั้งนี้ สร้างจากการวิเคราะห์ข้อมูล

ของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกความเป็นครูของแต่ละคน แล้วนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกความเป็นครูในแต่ละด้าน และทำการศึกษาแต่ละองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ของผู้วิจัยต่อไป

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ มีองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ
2. แบบวัดจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจากทางทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันตก และภาคกลาง ในปี พ.ศ. 2557 จำนวน 565,734 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ออนไลน์)

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบนั้น

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของคอมเลย์และลี (Comrey; & Lee. 1992 อ้างอิงใน Robert; & Keith. 1999) ได้เสนอแนะขนาดกลุ่มตัวอย่างของการวิเคราะห์องค์ประกอบควรมีขนาด 500 คน หรือ มากกว่า ถือว่าอยู่ในเกณฑ์การเก็บข้อมูลที่ดี (As Excellent) ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และการประมาณกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวนทั้งสิ้น 600 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูในประเทศไทยจากแหล่งข้อมูล เพื่อให้ทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน จากนั้นทำการแบ่งข้อมูลผู้ประกอบวิชาชีพครูโดยแบ่งตามภูมิภาคของประเทศไทยออกเป็น 6 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงใต้ ภาคตะวันตก และภาคกลาง และทำการแบ่งข้อมูลในแต่ละจังหวัดที่อยู่ในแต่ละภูมิภาคนั้นๆ

3. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากเลือกมาภาคละ 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เชียงราย ตรัง ชลบุรีอุบลราชธานี และกาญจนบุรี

4. ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจากเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างของจิตสำนึกความเป็นครู และแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู

1. ขั้นตอนการสร้างและเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง มีดังนี้

- 1.1 การศึกษาเอกสาร ตำรา บทความงานที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกความเป็นครู เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบข้อคำถามกึ่งโครงสร้าง และนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลในขั้นต่อไป

- 1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) จากเกณฑ์การคัดเลือกเข้าเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ครู 10 ปีขึ้นไป และ 2) ได้รับรางวัลเป็นครูผู้มีความประพฤติดีหรือครูดีเด่นจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน

10 คน เพื่อค้นหาคำประกอบที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกความเป็นครู

- 1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดประเภทของข้อมูล (Category Data) จากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยยึดหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วทำการจัดกลุ่มองค์ประกอบเชิงชีวิตของจิตสำนึกความเป็นครู โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คัดเลือกองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูที่สามารถสรุปเป็นข้อมูลองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครู ประกอบด้วย การสะท้อนคิด พฤติกรรม และคุณธรรม

- 1.4 การนำข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบมาสร้างเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ และทำการสร้างแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครูต่อไป

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู มีดังนี้

- 2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึกความเป็นครู และผลจากการศึกษานำร่องสร้างข้อคำถามของแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู

- 2.2 ผู้วิจัยสร้างแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู โดยจะมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด เป็นจริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง และไม่จริงที่สุด ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะได้จำนวน 58 ข้อ

- 2.3 การนำแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครูไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาและจิตวิทยา จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องตามความมุ่งหมายของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

- 2.4 การนำแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครูที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิและนำมาปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ประกอบวิชาชีพครู จำนวน 100 คน แล้วนำแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครูมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item - Total Correlation) ในแต่ละด้าน

ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30-0.51 ทำให้มีข้อคำถามจำนวนทั้งสิ้น 51 ข้อ

2.5 การนำแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งโดยรวมและเป็นรายด้าน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) โดยแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

2.6 การนำแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู ฉบับที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขอย่างสมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 600 ชุด โดยคัดเลือกแบบวัดฉบับที่สมบูรณ์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

2.2 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับภาพรวม (Item-Total Correlation) ซึ่งหาได้จากสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Coefficient correlation)

2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสำนึกความเป็นครู หาได้จากสูตรสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของคลอนบัค (Coefficient Cronbach 's Alpha)

3. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบแบบमुखสำคัญ (Principal Component Analysis) โดยใช้การหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Method)

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

(Confirmatory Factor Analysis) โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ซึ่งพิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA)

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ พบว่า จิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่มีจำนวน 3 องค์ประกอบ มีค่าพิสัยของค่าไอเกนอยู่ระหว่าง 4.07-39.62 และมีความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 49.83 ซึ่งสามารถแยกอธิบายได้ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การสะท้อนคิด (Conception of Reflection) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ครู พบว่า ครูให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสะท้อนคิด ว่าเป็นความมุ่งมั่นตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ของครูอย่างเต็มความสามารถ มีความพยายาม อดทน ทุ่มเท เห็นคุณค่าในตนเอง และภาคภูมิใจในวิชาชีพครู มีความพร้อมในการสอน เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่จะสอนอย่างชัดเจน และคิดวิเคราะห์ตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอนและการทำงานได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า การสะท้อนคิด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.41-0.68 มีข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการที่บุคคลมีการทบทวนความคิดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกตามบทบาทหน้าที่ของผู้สอน และตระหนักรู้ในตนเองถึงแนวโน้มของผลลัพธ์ของการกระทำที่อาจเกิดขึ้น ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นในหน้าที่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความพร้อมในการสอน และความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

1.2 องค์ประกอบที่ 2 พฤติกรรม (Behavior) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ครู พบว่า พฤติกรรมของครูเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ครูควรมีความสามารถในการสอน การเตรียมการสอน ทักษะการสอนและการถ่ายทอด สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้ รวมทั้งการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียน จากข้อมูลการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า พฤติกรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.39-0.79 มีข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลที่แสดงถึงการเป็นผู้สอน ประกอบด้วย ความสามารถในการสอนและการเป็นตัวอย่างที่ดี

1.3 องค์ประกอบที่ 3 คุณธรรม (Morality) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ครู พบว่า คุณธรรม เป็นความรับผิดชอบต่อการทำสิ่งที่ควรปฏิบัติในการทำหน้าที่ผู้สอนของตน และการปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนสิ่งที่ดีงามได้แก่ การแนะนำการศึกษาและการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนในทางที่เหมาะสม รวมถึงมีความเมตตา กรุณา ปราศรณาให้ศิษย์มีความรู้ เจริญก้าวหน้า เป็นคนดีของสังคมดีใจ ภูมิใจกับศิษย์เมื่อศิษย์ได้ดี และการมีหิริโอตตปปะ ละอายต่อบาปละอายต่อการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้แก่ การใช้เวลาในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประกอบธุรกิจอื่นหรือการกระทำใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตน และการกระทำหน้าที่ในทางมิชอบ จากข้อมูลการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า คุณธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.32-0.55 ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ เป็นข้อคำถามการแสดงออกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคุณงามความดีตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้สอน ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เมตตา กรุณา และหิริโอตตปปะ

2. โมเดลการวัดจิตสำนึกความเป็นครูมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 24.28$, $df = 17$, $p = .11$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.95$, $CFI = 1.00$, $RMSEA = 0.03$, $SRMR = 0.02$) สามารถแสดงผลของการวิเคราะห์

องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดจิตสำนึกความเป็นครูดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดจิตสำนึกความเป็นครู

องค์ประกอบ	SC	SE	t
การสะท้อนคิด	0.95	0.05	12.17
พฤติกรรม	0.96	0.05	15.95
คุณธรรม	0.94	0.05	18.60
ตัวบ่งชี้	SC	SE	t
ความมุ่งมั่นในหน้าที่	0.69	-	-
ความภาคภูมิใจในตนเอง	0.46	0.09	7.26
ความพร้อมในการสอน	0.78	0.10	11.66
ความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจ	0.82	0.10	12.21
ความสามารถในการสอน	0.84	-	-
การเป็นตัวอย่างที่ดี	0.92	0.06	19.43
ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น	0.94	-	-
เมตตา กรุณา	0.79	0.05	17.61
หิริโอตตปปะ	0.65	0.05	12.92

เมื่อพิจารณาน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครู พบว่า องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครู มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.94-0.96 ทุกองค์ประกอบและทุกตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่ 1 การสะท้อนคิด (Conception of Reflection) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.95 องค์ประกอบที่ 2 พฤติกรรม (Behavior) และองค์ประกอบที่ 3 คุณธรรม (Morality) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.94 โดยทุก

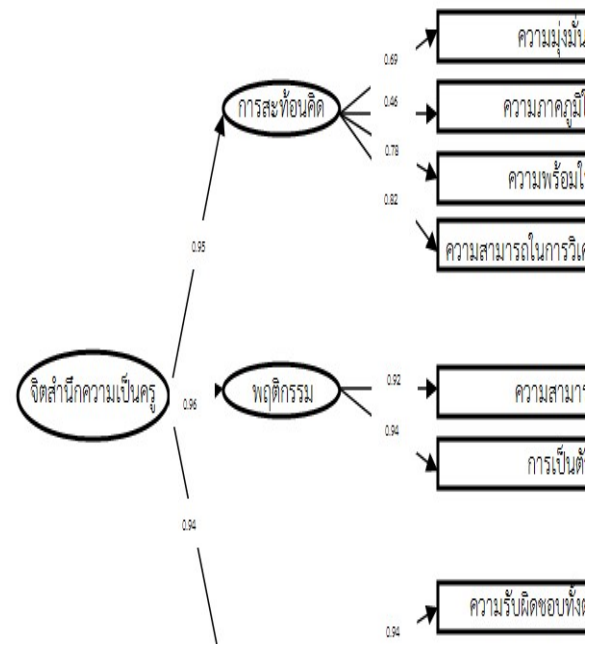
องค์ประกอบมีความแปรผันร่วมกับจิตสำนึกของความเป็นครูอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของจิตสำนึกความเป็นครูเป็นรายองค์ประกอบได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 การสะท้อนคิด (Conception of Reflection) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.46-0.82 โดยตัวบ่งชี้ความสามารถในการวิเคราะห์ และตัดสินใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุดเท่ากับ 0.82 ส่วนตัวบ่งชี้ความพร้อมในการสอน ตัวบ่งชี้ความมุ่งมั่นในหน้าที่ และตัวบ่งชี้ความภาคภูมิใจในตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.78 0.69 และ 0.46 ตามลำดับ

2.2 องค์ประกอบที่ 2 พฤติกรรม (Behavior) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.84-0.92 โดยตัวบ่งชี้การเป็นตัวแบบที่ดี มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับสูงสุด 0.92 ส่วนตัวบ่งชี้ความสามารถในการสอน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.84

2.3 องค์ประกอบที่ 3 คุณธรรม (Morality) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.65-0.94 โดยตัวบ่งชี้ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.94 ตัวบ่งชี้ไม่ตดทากรุณาและตัวบ่งชี้หิริโอตปะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.79 และ 0.65 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบสามารถสรุปได้ว่า จิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การสะท้อนคิด (Conception of Reflection) พฤติกรรม (Behavior) และคุณธรรม (Morality) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลจิตสำนึกของความเป็นครูรุ่นใหม่

3. การศึกษาระดับของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ

จิตสำนึก	$\bar{x}$	SD	แปลผล
การสะท้อนคิด	4.57	0.39	สูง
พฤติกรรม	4.54	0.41	สูง
คุณธรรม	4.67	0.36	สูง
รวม	4.59	0.36	สูง

จากตาราง 2 ครูรุ่นใหม่มีจิตสำนึกความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}=4.59$ SD=0.36) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง โดยองค์ประกอบด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสะท้อนคิด และด้านพฤติกรรม ตามลำดับ ($\bar{x}=4.67$ SD=0.41, $\bar{x}=4.57$ SD=0.39, $\bar{x}=4.54$ SD=0.41)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ มีจำนวน 3 องค์ประกอบ โดยมีค่าพิสัยของค่าไอเกนอยู่ระหว่าง 4.07-39.62 และมีความแปรปรวนสะสมได้ร้อยละ 49.83

2. โมเดลการวัดจิตสำนึกความเป็นครูมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในดัชนีกลุ่มสัมบูรณ์ มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 24.28, df= 17, p=.11, ค่า GFI=0.98, ค่า AGFI=0.95, ค่า RMSEA=0.03, ค่า SRMR=0.02 ส่วนในดัชนีกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าค่า CFI=1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามสอดคล้อง พบว่าค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีอื่นๆ ยังชี้ให้เห็นว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อพิจารณาน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครู พบว่า องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครู มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.94-0.96 โดยองค์ประกอบที่ 1 การสะท้อนคิด (Conception of Reflection) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.95 องค์ประกอบที่ 2 พฤติกรรม (Behavior) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.96 และองค์ประกอบที่ 3 คุณธรรม (Morality) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.94

3. การศึกษาระดับของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ มีจิตสำนึกความเป็นครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง โดยองค์ประกอบด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสะท้อนคิด และด้านพฤติกรรม ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพครูและการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู ว่ามีทั้งหมดกี่องค์ประกอบโดย

การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis) และใช้การหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) โดยมีค่าพิสัยของค่าไอเกนอยู่ระหว่าง 4.07-39.62 และมีความแปรปรวนสะสมร้อยละ 49.83 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ มีมากกว่า 1 องค์ประกอบ โดยพบว่ามียังองค์ประกอบที่ชัดเจนของจิตสำนึกความเป็นครูใหม่นั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 3 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสะท้อนคิด (Conception of Reflection) องค์ประกอบที่ 2 ด้านพฤติกรรม (Behavior) และ องค์ประกอบที่ 3 ด้านคุณธรรม (Morality)

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า องค์ประกอบสำคัญของจิตสำนึกความเป็นครู คือ องค์ประกอบด้านการสะท้อนคิด องค์ประกอบพฤติกรรม และองค์ประกอบด้านคุณธรรม ในองค์ประกอบที่ 1 ด้านการสะท้อนคิด เป็นองค์ประกอบที่สะท้อนให้เห็นถึงการสะท้อนคิดของครูในการมุ่งมั่นตั้งใจ ภาควิชาจิตวิทยา มีความพร้อมในการสอน ดังคำกล่าวที่ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2554, น. 50) ได้อธิบายถึงการสะท้อนคิดว่าเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมายความตั้งใจ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นการกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรมสิ่งที่บุคคลคิด เชื่อ และรู้สึก จะกำหนดว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด ซึ่งองค์ประกอบด้านการสะท้อนคิดนี้ แบ่งออกได้เป็น 4 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความมุ่งมั่นในหน้าที่ ของผู้สอนที่มีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ โดยการแสดงออกด้วยพฤติกรรมของความพยายาม ความอดทน ความทุ่มเท ซึ่งการศึกษาของจุฑา บุรีภักดี (2547, น. 52-53) ได้อธิบายเกี่ยวกับความมุ่งมั่นในหน้าที่ของครูว่า ครูต้องมีความตั้งใจในงานที่รับผิดชอบ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ตน รู้จักขยัน มีความอดทนไม่ย่อท้อ ในแก่การสอนและพัฒนาศิษย์ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความเชื่อมั่น ความชื่นชม ความยินดีในตนเอง ให้เกียรติกับตนเอง รู้สีกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสำคัญ มีความสามารถ และมีทัศนคติในแง่บวกกับการใช้ชีวิตหรือการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของ

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2556, น. 2) ที่กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง คือการที่บุคคลมีความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง หรือมีความภาคภูมิใจในตนเอง การประเมินคุณค่าตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่าในตนเอง รวมทั้งความสามารถในการยอมรับการเห็นคุณค่าที่ผู้อื่นมีต่อตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความนับถือตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 3 ความพร้อมในการสอน เป็นความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระในเรื่องที่จะสอนอย่างแม่นยำ ชัดเจน ถูกต้อง สามารถออกแบบ มีการเลือกวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสม และพัฒนาตนในด้านการสอนอยู่เสมอ ดังคำกล่าวของชานาธิป พรกุล (2554, น. 42-43) ที่กล่าวถึงการเป็นครูมืออาชีพไว้ว่า ครูจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องศาสตร์การเรียนรู้และการสอน ฝึกฝน พัฒนาตนเองให้เกิดความชำนาญในการสอนโดยอาศัยความรู้ด้านจิตวิทยา วิธีการ เทคนิคต่างๆ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้ครูนำความสามารถมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานอย่างเต็มที่ และ ตัวบ่งชี้ที่ 4 ความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจ เป็นการมีทักษะในการใช้ความคิด การวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบ คิดอย่างเป็นระบบ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีวิจารณญาณ พิจารณากลั่นกรอง ไตร่ตรอง ทั้งทางด้านดีหรือโทษ และคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นแล้ว ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546, น. 123) ที่อธิบายความคิดรวบยอดในเชิงวิเคราะห์ของครูไว้ว่า ครูสามารถมองและกำหนดความเด่นชัดของรายละเอียดในการวางแผนการสอนอย่างชัดเจนว่าต้องการที่จะเน้น คุณลักษณะใดที่สำคัญ สามารถลดหรือเพิ่มคุณลักษณะที่สำคัญเข้าไปหรือลดจำนวนคุณลักษณะที่มีมากเกินไปได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและแก้ไข ปัญหาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสะท้อนให้เห็นว่าองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูด้านการสะท้อนคิดมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ ความมุ่งมั่นในหน้าที่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความพร้อมในการสอน และความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจ

ส่วนองค์ประกอบที่ 2 ด้านพฤติกรรม เป็นองค์ประกอบที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการแสดงออก

ของครู กล่าวคือการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลโดยถ้าบุคคลรู้และเข้าใจความสามารถของตนเองในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งสูง ก็จะมีแนวโน้มกระทำพฤติกรรมนั้นสูงด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลรับรู้ในความสามารถของตนเองในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่ำ จะมีแนวโน้มกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำหรืออาจไม่แสดงพฤติกรรมนั้นเลย โดยเป็นดังคำอธิบายของ นิติยา กณณิกภรณ์ (2553, น. 58) อ้างอิงจาก Banbura. 1977) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคล เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ตนกำหนดไว้ และความคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้น (Outcome Expectation) เป็นการรับรู้ที่บุคคลประเมินค่าถึงพฤติกรรมเฉพาะอย่างปฏิบัติ จะนำไปสู่ผลของการปฏิบัติตามที่คาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นไว้ โดยจะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากพฤติกรรมที่ได้ทำ ซึ่งองค์ประกอบด้านพฤติกรรมนี้ แบ่งออกได้เป็น 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการสอน เป็นการใช้ทักษะการถ่ายทอดจนเกิดความชำนาญสามารถลำดับขั้นตอนในการสอน ฝึกฝนเพิ่มพูนทักษะหรือวิธีใหม่ๆ ในการสอน ที่สามารถทำให้ผู้เรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ และสนใจที่จะเรียนรู้ ดังคำกล่าวของ สันติ บุญภิรมย์ (2557, น. 116) ที่กล่าวถึงสมรรถภาพความเป็นครูด้านการสอนคือ เป็นการนำความรู้ในด้านวิธีสอนที่มีอยู่ในตัวของครูออกมาใช้สอนผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม เลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมที่สุดกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถครบถ้วนตามจุดหมายของการศึกษา และผู้เรียนมีความสุขในการเรียน รวมทั้งการเลือกใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ สามารถค้นหาจุดอ่อนของผู้เรียนได้ และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพและเป็นไปตามธรรมชาติ และตัวบ่งชี้ที่ 2 การเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นการกระทำของผู้สอนทั้งในช่วงเวลาในหน้าที่และนอกเวลาการเรียนการสอน ได้แก่ การแต่งกาย กิริยามารยาท การใช้วาจาที่สุภาพ การควบคุมอารมณ์ การวางตัวอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่ดีและมีความสำคัญสำหรับครู ดังคำกล่าวของวิไล ตั้งจิตสมคิด (2557, น. 149-150) ที่อธิบายถึงบุคลิกภาพที่ดีและมีความสำคัญสำหรับครูประกอบด้วย

บุคลิกภาพทางกายภาพ บุคลิกภาพทางสังคม บุคลิกภาพทางอารมณ์ และบุคลิกภาพทางสติปัญญา สรุปได้ว่า องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูด้านพฤติกรรมมีตัวบ่งชี้สำคัญ คือ ความสามารถในการสอน และการเป็นตัวอย่างที่ดี

ส่วนในองค์ประกอบที่ 3 ด้านคุณธรรม เป็นคุณลักษณะของบุคคลซึ่งมีความประพฤติอันดีงาม ซึ่งจะแสดงออกในการกระทำที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ มีสติในการดำเนินชีวิตตนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของปราชญา กล้าผจญ (2550, น. 273) ที่กล่าวถึงการมีคุณธรรมและจริยธรรมต่อผู้อื่นและสังคม ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ เช่น การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตและการงาน มีความเกรงใจต่อผู้อื่น ละเว้นต่อสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติทั้งหลาย ใฝ่รู้ใฝ่พัฒนา มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต และช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลอื่นและสังคม ซึ่งองค์ประกอบด้านคุณธรรมนี้ แบ่งออกได้เป็น 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นการทำสิ่งที่ควรปฏิบัติในการทำหน้าที่ผู้สอนของตน และการปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยการทำหน้าที่อบรมสั่งสอนสิ่งที่ดีงาม ได้แก่ การแนะนำการศึกษาและการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนในทางที่เหมาะสมนอกเหนือจากการสอนวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของราชบัณฑิตยสถาน (2546: 944) กล่าวถึง บทบาทความรับผิดชอบต่อครู คือ ภาระที่ผู้เป็นครูต้องรับผิดชอบ ซึ่งมีมากมาย เช่น ภาระที่ต้องพัฒนาเยาวชน ภาระที่ต้องพัฒนาสังคม และภาระที่จะต้องพัฒนา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม บทบาทนี้ มักจะใช้ควบคู่กับคำอีกสองคำ คือ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อ ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 อธิบายว่า หน้าที่ หมายถึง กิจที่ควรกระทำหรือกิจที่ต้องกระทำ ส่วน ความรับผิดชอบต่อ นั้น อธิบายว่ายอมตามผลที่ดีหรือไม่ดีในกิจที่ได้กระทำไป ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความเมตตากรุณา เป็นความปรารถนาให้ศิษย์มีความรู้ เจริญก้าวหน้า เป็นคนดีของสังคมจิตใจ ภูมิไฉไลกับศิษย์เมื่อศิษย์ได้ดี เช่นเดียวกับการศึกษาของ กรรณ วิชัย (2551, น. 5) ให้ความหมายของความเมตตากรุณาของครู คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข และการสงสารคิดจะให้

ผู้อื่นพ้นทุกข์ ซึ่งแสดงพฤติกรรมโดยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ไม่นิ่งดูดายและเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ แนะนำเอาใจใส่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและผู้อื่นให้ได้รับความสุขและพ้นทุกข์ มีความสนใจและห่วงใยในการเรียนและความประพฤติของผู้เรียน เป็นกันเองกับผู้เรียน แนะนำเอาใจใส่ช่วยเหลือเด็กให้ได้รับความสุขและพ้นทุกข์ได้ ตัวบ่งชี้ที่ 3 หิริโอตตปละ คือเป็นผู้มีความละอายต่อบาปและการกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ได้แก่ การใช้เวลาในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประกอบธุรกิจอื่น การกระทำใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตน และการกระทำหน้าที่ในทางมิชอบ เช่นเดียวกับคำอธิบายของ สันติ บุญภิรมย์ (2557, น. 52) ได้อธิบายถึงหลักธรรมในการเกิดความประพฤติที่เหมาะสมของครู ได้แก่ มีความเชื่อในทางที่ดี มีความเพียรในการกระทำแต่ความดี มีสติรู้สึกตัวหรือรับรู้อยู่เสมอว่าจะไม่กระทำไปในทางที่ไม่ดี มีจิตใจมุ่งมั่นคงไม่ตกไปในทางอำนาจของฝ่ายต่ำ และมีความรอบรู้ในการทำลายโมหะ ความโง่เขลา และความมกมายทั้งหลาย จากเอกสารที่เกี่ยวข้องสะท้อนให้เห็นว่าองค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูด้านคุณธรรมมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ความเมตตากรุณา และหิริโอตตปละ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลจิตสำนึกของความเป็นครูรุ่นใหม่กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 24.28 df= 17, p=.11 ซึ่งมีค่าไค-สแควร์เกณฑ์ (24.28/17) เท่ากับ 1.42 ซึ่งค่าไค-สแควร์เกณฑ์มีค่าต่ำกว่า 2 แสดงว่า โมเดลจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีสอดคล้องกับพูลพงศ์ สุขสว่าง (2556, น. 15-16) กล่าวว่า ค่าไค-สแควร์เกณฑ์ต้องมีค่าน้อยกว่า 2 และเมื่อพิจารณาในดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน พบว่า ค่า GFI=0.98 และ ค่า AGFI=0.95 ซึ่งค่า GFI และ AGFI มีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงให้เห็นว่า จิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังคำกล่าวของ พูลพงศ์ สุขสว่าง (2556, น. 15-16) กล่าวว่า ค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนประกอบด้วย ค่า GFI และค่า AGFI ต้องมีค่ามากกว่า 0.95 ขึ้นไป ถึงจะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วน RMSEA=0.03, ค่า SRMR=0.02 ซึ่งค่าความคลาดเคลื่อนมี

ค่าเข้าใกล้ 0 แสดงให้เห็นว่า โมเดลจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับพูลพงศ์ สุขสว่าง (2556, น. 15-16) กล่าวว่า ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่า ประกอบด้วย RMSEA RMR SRMR ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.05 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สามารถสรุปได้ว่า โมเดลที่สร้างขึ้นนั้นสามารถอธิบายจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี การวิเคราะห์ดังกล่าว เป็นวิธีการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดจิตสำนึกของความเป็นครู เนื่องจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างที่ดีวิธีหนึ่ง เพราะค่าสถิติที่ช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมานี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2549, น. 16-18) ที่ได้ศึกษาหลักพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลในการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของครู ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะต่างๆ อาทิเช่น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สมบูรณ์และพัฒนา งานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การบริการที่ดี เป็นความตั้งใจ ในการให้บริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ การพัฒนาตนเอง เป็นการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ติดตามความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อ พัฒนานตนเองและพัฒนางาน และ การทำงานเป็นทีม เป็นการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม ให้กำลังใจ เพื่อนร่วมงาน รวมถึงสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี

หากพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ องค์ประกอบที่ 2 ด้านพฤติกรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.96 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการแสดงออกของครูมีความสำคัญต่อจิตสำนึกความเป็นครูเนื่องจากการแสดงออกของครูเป็นการแสดงถึงความรู้ความสามารถ ซึ่งประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 2 ประการ คือ ความสามารถในการสอน และการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่ครูจะต้องมี โดยถ้ารู้และเข้าใจในความสามารถของตนเองในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งสูง ก็จะมีแนวโน้มกระทำ

พฤติกรรมนั้นสูงด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลรับรู้ในความสามารถของตนเองในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่ำ จะมีแนวโน้มกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำหรืออาจไม่แสดงพฤติกรรมนั้นเลย โดยที่ นิตยา กัญนิภากรณ์ (2553, น. 58) อ้างอิงจาก Banbura. 1977) อธิบายว่า พฤติกรรม เป็นการกระทำที่จะเลือกกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะท้าทายและใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ เพื่อให้การกระทำนั้นบรรลุเป้าหมาย แม้จะประสบความล้มเหลวในบางครั้ง เขาจะไม่ท้อถอยและอ้างเรื่องของโชคชะตา แต่จะให้เหตุผลของความล้มเหลวที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จต่อไป ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักรองลงมาคือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสะท้อนคิด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.95 ซึ่ง สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2554, น. 50) ได้กล่าวถึงการสะท้อนคิดว่า การสะท้อนคิดเป็นการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย ความตั้งใจ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นการกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรมสิ่งที่บุคคลคิด เชื่อ และรู้สึก ซึ่งจะกำหนดว่าจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด ในขณะเดียวกันการกระทำของบุคคล ก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดลักษณะการคิดและการสนองตอบทางอารมณ์ของเขา ลักษณะของร่างกายและระบบการรับรู้และระบบประสาทมีผลต่อพฤติกรรมและศักยภาพของบุคคล และลำดับสุดท้ายคือ องค์ประกอบที่ 3 ด้านคุณธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.94 ซึ่งคล้ายกับแนวคิดของ เฉลิมพงศ์ มีสมนัย และคณะ (2554: 32-34) ที่กล่าวว่า การจะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับตัวบุคคลนั้น เพื่อให้คุณธรรมจริยธรรมหล่อหลอมบุคคลให้เกิดพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความสำเร็จในการทำงานได้ โดยจะส่งผลให้ก่อเกิดความมุ่งมั่น มีความวิริยะ เกิดความอดสาหัส พร้อมจะทุ่มเทให้กับการทำงาน นอกจากนี้จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่ตน ซึ่งในการทำหน้าที่จะไม่ละเมิดต่อกฎข้อบังคับทางสังคม สร้างความขัดแย้งต่อผู้อื่น และขัดแย้งต่อสิ่งต่าง ๆ โดยการปฏิบัติงานหรือหน้าที่ให้ลุล่วง ไม่หลีกเลี่ยง ละเลย เลี่ยงปฏิบัติใช้อำนาจในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ผลประโยชน์แก่ญาติมิตร หรือแสวงหาประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และการส่งเสริมในด้าน

คุณธรรมจึงย่อมส่งผลให้ก่อเกิดการทำงานอย่างมีสุข ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถไม่กระทำการใดให้เกิดความเสียหายหรือเกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงในหน้าที่การงาน และการรู้จักคำนึงถึงศักดิ์ศรีของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับการประกอบวิชาชีพครูต่อไป

3. การศึกษาจิตสำนึกความเป็นครูรุ่นใหม่ พบว่าครูรุ่นใหม่มีจิตสำนึกความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ครูถูกหล่อหลอมความเป็นครูตั้งแต่เป็นนักศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ผลิตครู และมีประสบการณ์ในการสอน จึงทำให้มีจิตสำนึกความเป็นครูที่ดี ตามแนวคิดของ สาธิตา สำราญรัมย์ (2553, น. 9-10) ที่กล่าวถึงการเกิดจิตสำนึกว่า เกิดจากการหล่อหลอมจากประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล จากพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมที่แต่ละบุคคลเจริญเติบโต โดยจิตสำนึกของแต่ละบุคคลสามารถเห็นได้จากการกระทำนั้นๆ ที่มีต่อตนเอง ต่อบุคคลและสังคมเดียวกัน ทั้งในด้านของความรู้สึกที่มีต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคม ซึ่งมีผลต่อคนส่วนใหญ่ที่ส่งผลให้เกิดการแสดงออกที่ดีมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้

หากพิจารณาในด้านองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่า องค์ประกอบของจิตสำนึกความเป็นครูทุกด้าน คือ ด้านการสะท้อนคิด ด้านพฤติกรรม และด้านคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง โดยด้านคุณธรรม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ครูรุ่นใหม่มีจิตสำนึกความเป็นครูด้านคุณธรรมสูงสุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากคุณธรรมเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความประพฤติอันดีงาม ซึ่งจะแสดงออกในการกระทำที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ และมีสติในการดำเนินชีวิตตนและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง มีความซื่อสัตย์ยุติธรรมไม่คดโกง รู้จักที่จะขยันหมั่นเพียร รู้จักรับผิดชอบ มีความมีสติ อดทนอดกลั้น รู้จักที่จะเผื่อแผ่แบ่งปันผู้อื่น เสียสละช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสกว่า และมีเมตตาต่อผู้อื่น มีความตรงกับคำกล่าวของสายฤดี วรภิภิโกคาทร และคณะ (2554, น. 19-20) อธิบายเรื่องของคุณธรรมและจุดรวมของคุณธรรมไว้ว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม

เป็นการปลูกฝังรากฐานของการพูด การกระทำ นิสัย บุคลิกลักษณะ โดยมี ความพอเพียง เป็นแกนหลัก บุคคลนั้นก็จะต้องลดสิ่งที่เกินในชีวิตหรือลดความโลภ ได้แก่ ความมีวินัยที่จะดำเนินชีวิต มีความซื่อสัตย์ไม่คิดคดโกงคนอื่น รู้จักที่จะขยันหมั่นเพียรเพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ มีความอดทนอดกลั้นฝืนความเคยชินที่จะบริโภคตามความโลภ ความอยาก มีความมีสติเพื่อให้ผลการทำงานที่ตั้งใจไว้ มีความเพียรพยายามที่จะรักษาการปฏิบัติตามวินัยนั้นๆ อย่างจริงจัง รู้จักที่จะเผื่อแผ่แบ่งปันผู้อื่น เสียสละช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาสมากกว่ามีความเมตตา และกตัญญูต่อเพื่อนมนุษย์อื่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นครูควรพัฒนาในทุกๆ องค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ ด้านการสะท้อนคิด ด้านพฤติกรรม และด้านคุณธรรม ซึ่งการนำไปองค์ประกอบทั้ง 3 ไปพัฒนาพร้อมๆ กันจะสามารถทำให้เข้าถึงบริบทและสร้างเสริมของจิตสำนึกความเป็นครูได้อย่างครบถ้วนที่สุด

1.2 การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นครู ควรนำกิจกรรมในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา หรือใช้กิจกรรมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อนำมาเสริมสร้างทัศนคติการมีจิตสำนึกของความเป็นครูต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีจิตสำนึกของความเป็นครู

2.2 ควรมีการเก็บข้อมูลเปรียบเทียบจากประสบการณ์การทำงานของครูที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบระดับจิตสำนึกของความเป็นครูว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.3 ควรนำการใช้โปรแกรมพัฒนาเพื่อเข้ามาช่วยในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ด้วยการใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาเข้ามาช่วย

เอกสารอ้างอิง

กรกช วิชัย. (2551). การพัฒนาแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิง

จริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ความเมตตา
กรุณา และความยุติธรรมของครูในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1.
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิเทศ
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จุฑา บุรีภักดี. (2547). **มนุษย์สัมพันธ์สำหรับครู: ครูที่ดี
จำเป็นอย่างไรที่จะต้องมีมนุษย์สัมพันธ์.**
กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.

เฉลิมพงศ์ มีสมนัยและคณะ. (2554). **การบริหารทรัพยากร
มนุษย์.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชฎาภา ประเสริฐทรง. (2554). **ประสิทธิผลของการใช้
รูปแบบการให้คำปรึกษากลุ่มพฤติกรรมความรู้คิด
เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการป้องกันโรคเอดส์.**
ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิตสาขาจิตวิทยา
การให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ.

ชนาธิป พรกุล. (2554). **การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎี
และการนำไปใช้.** กรุงเทพฯ: วี. พรินท์.

ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. (2556). **การเห็นคุณค่าในตนเอง.**
สืบค้น เมื่อ 8 เมษายน 2558, จาก
<http://ns2.ph.mahidol.ac.th/phklb/knowledgefiles/Selfteem.pdf>

ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2545). **ความเป็นครูไทย.** กรุงเทพฯ: ก.
พลพิมพ์.

พลพงศ์ สุขสว่าง. (2556). **โมเดลสมการโครงสร้าง.** พิมพ์
ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

นฤมล บุณนิม. (2545). **จากภูมิปัญญาครูไทยสู่การพัฒนา
ครู.** วารสารวิทยาจารย์. 100(12).

นิตยา กัณณิกภรณ์. (2553). **การศึกษาปัจจัยบางประการ
ที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองตามจรรยาบรรณ
วิชาชีพข้าราชการครู สังกัดกรุงเทพมหานคร.**
ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการ

วิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ.

นิเชต สุนทรพิทักษ์. (2550). **เส้นทาง...ครู.** พิมพ์ครั้งที่ 1.
พระนครศรีอยุธยา: เทียนวัฒนาพรินต์.

ปราชญา กล้าผจญ. (2550). **คุณธรรม จริยธรรม
จรรยาบรรณวิชาชีพ.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). **จิตวิทยาการศึกษา.**
กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พจนานุกรม. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.
2554. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2556, จาก
<http://www.royin.go.th/dictionary/>

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2541). **ข้าราชการไทย “ความสำนึก
และอุดมการณ์”.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัศมี สีหะนันท์. (2551). **การประเมินสมรรถนะความเป็นครู
ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่
การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. การศึกษาค้นคว้า
ด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต
การศึกษาเพื่อพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี.**

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2557). **ความเป็นครู.** พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
(2549). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูและบุคลากร
ทางการศึกษา ปี 2549-2551.** กรุงเทพฯ:
สำนักปลัดกระทรวง.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับ
พฤติกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สันติ บุญภิรมย์ (2557). **ความเป็นครู.** กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล
เอ็ดดูเคชั่น.

สาธิตา สำราญรัมย์. (2553). **การพัฒนาแบบวัดจิตสำนึก
การอนุรักษ์ทรัพยากร สำหรับนักเรียนชั้น**

มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร. ปริญญาบัตรการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ. (2554). การพัฒนา
หลักสูตรสำหรับโรงเรียนปฐมวัยในการสร้าง
ทักษะนิสัยแห่ง ปัญญาของเด็กไทย. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุขวสา ยอดกมล. (2552). รู้ครูรู้นักเรียน. ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ.

สร้างทักษะนิสัยแห่ง ปัญญาของเด็กไทย. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหิดล.

Davis, Brent. (2005). Teacher as ‘Consciousness of
the Collective’ Complexity and
Education. Retrieved December 30,
2015, from
[http://ejournals.library.ualberta.ca/index.
php/complicity/article/view/8732/705](http://ejournals.library.ualberta.ca/index.php/complicity/article/view/8732/705)

Robert, F Hessong et al. (1999). Sample Size in
Factor Analysis. Psychological Methods.
Retrieved December 30, 2015, from
[http://psychology.ucdavis.edu/labs/Wida
man /mypdfs/wid096.pdf](http://psychology.ucdavis.edu/labs/Widaman/mypdfs/wid096.pdf)

Mitra, A. (1998). Fundamentals of Quality Control
and Improvement. New Jersey :
Prentice Hall, Inc. Place-Consciousness

Saheb Ali, H.N. (2014). Quality Consciousness And
Culture In Teacher Education. Review
of Literature Impact Factor. Retrieved
December 30, 2015, from
[http://reviewsofliterature.org/UploadArtic
le/128.pdf](http://reviewsofliterature.org/UploadArticle/128.pdf)